

Boros Jenő

1894 – 1936.

Még frissen hantolt a sirja Clujon egyik kiváló tanárunknak s újra ketté törött egy fiatal élet, megint nagy csapás érte egyházunkat: meghalt Boros Jenő az I. G. Ducai unitárius főgimnázium igazgatója.

Turdenin született, amely falucska sok kitűnő embert adott egyházunknak. Derék, jó módu szántó-velő székely ember gyermeke volt, de nemessé tette a munka, ami életének egyik jellemző vonása és szebb nemessé lenni öntevékenységünkkel, mint nemesnek születni.

Ismertem őt, mint kedves tanítványomat, mellettem volt, miniszerezetett kartárs, a titkárságban, mint mindennapos munkatárs és láttam elnyűve, megsárgulva.

Gyenge, mondhatni vézna kis diák volt és aggodó szülői a papi pályára szánták féltett gyermeküket, de más irányu tanács a tanári pálya felé irányította s hazai és külföldi egyetemen a családot jellemző erős ambícióval dolgozott s jól felkészülve foglalta el I. G. Duca-n tanári állását. Lett volna alkalma arra, hogy a cluji kollégiumunkhoz jöjjön tanárnak, de a szülői iránt érzett gyöngéd szeretete a szülőföld közelében tartotta. Később azonban nehéz tanári munkája mellett ez a jó gyermek, mintha édes szülőinek régi kivánságát akarta volna teljesíteni, a lelkeszi oklevelet is megszerezte és ez így volt jól, mert a felekezeti iskolának sohasem szabad kihagyni az Urat, az Istent, hanem szüntelenül ismétetni, hogy minden bölcsesség kezdete az Isten félelme és hogy csak a hit indítja meg a hegyeket nem pedig az ész. Boros Jenőt megérintette az evangélium igazsága és bensősége s szívében pap volt. Lelkületének jellegzetes papias vonását, különösen a Dávid Ferenc Egyletően kifejtett munkássága mutatja.

És milyen volt Boros Jenő, mint tanár? Idealista, mint a legtöbb tagja ennek a viharvert szegény gárdának, akik ismételtetik egymást biztatólag, hogy bár röggös, de gyönyörűséges út a tanári pálya, mert a tanítók a tanítás lelketnevelő szent munkáját végzik, azt a munkát, amivel építik a világot, holott a valóság az, hogy a tanárok törődéses munkájuk erkölcsi felelősségének hordozása mellett robotolják az önfeláldozás lendületével a nyomoruság mindennapi hősiességét. Még szerencse a tanárra, ha olyan kedvező környezetbe juthat, mint amilyenben Boros Jenő volt. Egy olyan tanári karba, ahol sohasem láthafta, hogy társai egymás húsába beletéptek volna, ahol nem voltak küdevők, fél-emberek, hanem olyan környezetbe került, ahol nemcsak kritizálták, hanem szerették is egymást, ahol nemcsak prédikáltak, hanem cselekedettel is bizonyították a Jézus által hirdetett szeretetet. A felekezeti tanárságot még ilyen környezetben is nap-nap után meg-megcsapkodja a nincsenség hulláma, de azért a tanárok továbbra is javithatatlan idealisták maradnak és büszkén dolgoznak és igyekeznek az induló lelkeket megtölteni eszményekkel, örökké tartó igazságokkal, mert tanári kötelesség megnyitni az igazság kapuját s az erkölcsi örök kutforrását.

Az idealista tanárnak ezt a kényes nevelő és oktató munkáját végezte Boros Jenő hosszú éveken át a legnagyobb buzgósággal. Tudta és érezte, hogy az unitárius tanári állás nemcsak a kenyérkereset egyik megtisztelő válfaja, hanem egész egyházunk erkölcsi alapja, mely ha megdől, minden értéket magával ragad.

Munkájában mindig a pedánsáig pontos, távol állott a sárga bálvány imádásától, tisztakezü ember volt. Magatartásában volt intelligencia, volt benne gyöngédség, finomság, udvariasság, de mégis inkább komor tartózkodó, magabazárkozott egyéniség, aki lelkierejével igyekezett legyőzni a test gyengeségét. Néha a megértő szelidségből a pattogó határozottsáig is eljutott s most már tudjuk, hogy ez a testileg kikezdett ember idegessége volt. Tanácskozásaink közben sokszor a hallgatás arany evangéliuma mögött maradt, mert bizonyára tudta azt, hogy a hallgatás néha éppen olyan sokatmondó beszéd, mint a legvilágosabb nyilatkozat. Természete határain túl ő sem mehetett s átengedte a mennydörgést azoknak, kiknél olcsó a szó.

Vihar után következő csendes időszakban kezdte meg a főgimnázium igazgatását, hogy áldás és élet áradjon továbbra is

az eddig még épségben maradt szenttűzhelyről, de válságos pillanatban ragadta el a kegyetlen halál, éppen mikor a legnagyobb szüksége van az annyira féltett intézetnek a védő karokra.

Cselekedeteiben olykor az ifjuság elevenségét az öregkor bölcseségével párosította. Házunk füstölgő romjai fölött öntudatosan elfordul minden pártoskodástól s egyetemes eszméket, egyetemes érdekeket tartott szem előtt, figyelt arra, hogy kevesen vagyunk, meglátta a kényszerű iskola-politika sorsdöntő lényegét s a leéptetés végrehajtása mellett foglalt állást.

Még nem régen láttuk egyenes alakját az iskola ügyben fáradozni s éppen ezért szívünk megrendült, midőn nemsokára megjelentünk betegágyánál. Rettenetes dolog halva élni, rettenetes az, mikor fáj az élet. Kezét nyujtotta nekünk, de a két szeme, mely végzetesen nem tudott hazudni, kételkedőkké tett minket, hogy vajjon tudomást vett-e érdeklődő részvétünkről? Nem jött szemeiből vigasztalás fénye, reménység éltető sugara. Hiába lövelte feléje tekintetét gyöngéden a szerető unokanővér, mert az ébresztő rokon csókra is csak fájdalmas könnyhullatás volt a néma, de mégis annyit mondó felelet.

Szomoruan végződött az arasznyi élet, melynek emberi tragikuma abban van, hogy fájoan kellett éreznie, hogy milyen közel van egymáshoz a magasság és mélység.

Irtózatosan megküzdött a halállal. Mint rendesen, most is a halál volt az erősebb, de itt maradt az, ami az emberben salakmentes, tiszta és nemes volt, hogy emlékeztető, hogy tanító és példaadó legyen mindörökre!

P. Szentmártoni Kálmán.